

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.9\(182\).34](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.9(182).34)
УДК 796.011.3:355.018(045)

Приходько В.В.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методики спортивної підготовки
Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту
<https://orcid.org/0000-0001-6980-1402>

Чухловіна В.В.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри теорії та методики спортивної підготовки
Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту
<https://orcid.org/0000-0003-0816-0036>

Бурдасє К.В.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
завідувач кафедри фізіології та спортивної медицини
Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту
<https://orcid.org/0000-0002-2502-9104>

Бондаренко І.Г.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри олімпійського та професійного спорту
Чорноморського національного університету імені Петра Могили
<https://orcid.org/0000-0002-6651-0682>

Євтушенко Р.В.

здобувач ступеня вищої освіти магістр Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту

ВТРАТИ ДЛЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО СПОРТУ ЗА ПЕРІОД ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

У статті узагальнено і проаналізовано перші відомості про втрати для організації навчально-виховного процесу з фізичного виховання учнів та занять спортом юних спортсменів. Розкрито, що являють собою умови розвитку фізичної культури і спорту. Показано шкоду від втрат кадрів викладачів і тренерів, збитків від руйнувань матеріальної бази і, як результат, для участі учнів у заняттях «Фізичною культурою» і спортом. Подані приклади успішної діяльності ДЮСШ в різних областях України, змагань юних спортсменів з різних видів спорту, а також досягнутих ними успіхів в українських та міжнародних змаганнях. Розкриті плани повоєнного відновлення матеріальної бази і спортивних організацій.

Ключові слова: війна Росії проти України, кадри, матеріальна база, втрати для фізичного виховання та дитячо-юнацького спорту.

Prykhodko Volodymyr. Losses for physical education and children's and youth sports during the war between Russia and Ukraine. The article summarizes and analyzes the first information about losses for the organization of the educational process of physical education of students and sports activities of young athletes. It has been revealed what the conditions for the development of physical culture and sports are. The damage from the loss of teachers and trainers, damage from the destruction of the material base and, as a result, for the participation of students in "Physical Culture" classes and sports are shown. Examples of successful activities of the Youth Sports Academy in various regions of Ukraine, competitions of young athletes in various types of sports, as well as their success in Ukrainian and international competitions are presented. Plans for the post-war restoration of the material base and sports organizations have been revealed.

Keywords: Russia's war against Ukraine, personnel, material base, losses for physical education and children's and youth sports.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Початок війни та уведення в Україні воєнного стану позначилися на всіх сферах життя, освітня галузь і спорт як її частина також зазнали тяжких втрат. Війна негативно вплинула на всю організацію освітнього процесу, у т. ч. у позашкільних закладах, що зумовило потребу трансформації діяльності сфери освіти. Адже вже на початку війни гостро постала необхідність забезпечення учасників освітнього процесу [4].

Війна також змусила частину учасників освітнього процесу залишити місця проживання. Таке масштабне переміщення як у межах України, так і за кордон, стало викликом для системи освіти через потребу забезпечення рівного доступу до навчання, фізичного виховання, створення передумов для утримання учнів і педагогів в сфері впливу української системи освіти та їх наступного повернення, якщо вони виїхали за кордон [15, с. 16].

У цій новій ситуації питання організації освітнього процесу в закладах освіти регламентовано листом МОН України «Про організацію освітнього процесу в умовах військових дій» від 06.03.2022 № 1/3371-22 [18].

Заклади загальної середньої освіти (ЗЗСО) зазнали організаційної перебудови, в цілому спрямованої на створення безпечних умов навчання та забезпечення доступності до повної загальної середньої освіти. Стартував освітній проект «Навчання без меж», у рамках якого почала здійснюватися трансляція відео уроків з різних дисциплін для учнів 5–

11-х класів. Було рекомендовано використовувати всі наявні електронні ресурси, насамперед можливості Всеукраїнської школи онлайн, регіональні платформи, заняття онлайн з різних дисциплін, у т. ч. «Фізична культура» [15, с. 18].

Значних втрат зазнали процес фізичного виховання учнів і заняття дітей та юнацтва спортом. Враховуючи це, Кабінет Міністрів України вже до початку 2022-2023 навчального року своєю Постановою дозволив роботу дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ), закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання, шкіл вищої спортивної майстерності та центрів олімпійської підготовки [7].

Проблема дослідження полягає у потребі узагальнити окремішні відомості щодо втрат для фізичного виховання і дитячо-юнацького спорту за час війни Росії проти України, як складових формування особистості. Вказати визначені перспективи повоєнного відновлення юнацького спорту.

Аналіз літературних джерел. Потрібно відмітити обмежену на даний час кількість публікацій, присвячених власне темі втрат від військових дій для фізичного виховання та дитячо-юнацького спорту після початку війни. Перед за все це ґрунтовне аналітичне видання «Рівень залученості дітей та молоді до рухової і фізичної активності та вплив спорту на фізичне і ментальне здоров'я» [19]. Вплив війни на розвиток українського спорту досліджували Ж. В. Беленюк [2, 3] та Є. М. Бондарець [4]. І. Миронюк, Г. Слабкий і В. Білак-Лук'янець дали характеристику впливу війни з РФ на громадське здоров'я в Україні [10]. Зауважимо, що більшість матеріалів за темою нашого дослідження це джерела з Інтернету, яких достатньо багато.

Мета статті полягає в узагальненні та систематизації відомостей про втрати для фізичного виховання і дитячо-юнацького спорту за період війни Росії проти України.

Методи дослідження теоретичного рівня (аналіз, синтез, а також порівняння), систематизація та узагальнення даних інформаційних джерел.

Виклад основного матеріалу дослідження. Освітні втрати, яких зазнають учні усіх типів закладів освіти під час війни, у т. ч. позашкільної, як визначено, це прогалини у знаннях і навичках, які виникають в учнівства під час освітнього процесу у порівнянні зі стандартами освіти та очікуваними результатами навчальних здобутків. Освітні втрати можуть виникати з різних (як індивідуальних, так і системних) причин. Серед них: здоров'я, війна, надзвичайні ситуації природного характеру [13, 23].

Окрім зупинки освітнього процесу, що мало місце по всій країні після 24 лютого 2022 р., і дистанційного навчання на виникнення освітніх втрат можуть впливати також інші чинники: безпосередні бойові дії та окупація; повітряні тривоги; виїзд за кордон; переїзд у межах України; відключення електроенергії; руйнування значної частини закладів освіти тощо. Серед усієї враженої мережі закладів освіти зазнав втрат і спорт України [1].

Уже в середині 2022 р., коли стало зрозуміло, що наша країна встояла після початку російської навали і з огляду на важливість спорту, Кабінет міністрів України дозволив працювати закладам позашкільної освіти спортивного профілю в умовах війни. У його Постанові чітко зазначено, що заклади фізичної культури і спорту незалежно від підпорядкування, типів та форм власності, такі як дитячо-юнацькі спортивні школи, заклади спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання, школи вищої спортивної майстерності, центри олімпійської підготовки, в умовах введення воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану у встановленому порядку і межах фінансових ресурсів та позабюджетних коштів можуть забезпечувати навчально-тренувальний процес для вихованців, учнів, учнів-спортсменів, спортсменів, тренерів-викладачів, вчителів з видів спорту, тренерів за місцем розташування зазначених закладів, у місцях тимчасового переміщення (евакуації) на території України, де не ведуться бойові дії, за межами України згідно з порядком, встановленим Міністерством молоді та спорту України» [7].

Окрім тяжких втрат для закладів фізичної культури і спорту від загибелі сотень тренерів та спортсменів руйнувань зазнала матеріальна база закладів освіти і дитячо-юнацького спорту. Лише з лютого 2022 р. по листопад 2023 р. пошкоджено або знищено понад 3790 закладів освіти [21].

Загалом станом на 15 листопада 2022 р. працювали 854 (70%) закладів фізичної культури і спорту, а 309 (25%) призупинили свою діяльність. Одночасно лише 162 тис. спортсменів (35%) продовжували підготовку за місцем роботи закладів дитячо-юнацького та резервного спорту. Ще майже 44 тис. були вимушені припинити заняття, а приблизно 28 тис. тренувались за кордоном. Загалом понад 120 тис. спортсменів втратили можливість займатися обраним видом спорту і взагалі не мали можливості тренуватись. З 11,8 тис. штатних тренерів-викладачів закладів дитячо-юнацького та резервного спорту працювали 6 тис. осіб. З них у штатному режимі 4,3 тис., у т. ч. за кордоном 221 особа, дистанційно 3,5 тис. тренерів-викладачів. Не працювали 4 тис. тренерів (у т. ч. ті, що були за кордоном - 479) [3, с. 102].

Як наслідок, встановлено наступне. 7,6% опитаних школярів не мали необхідних умов для занять спортом та руховою активністю, а 46% не відвідували заняття з «Фізичної культури» від початку повномасштабного вторгнення (до війни цей показник становив 15%). Одночасно, лише 22,6% опитаних заявили, що у їхньому населеному пункті немає обмежень для занять фізичною культурою і спортом. Одночасно 66,6% дітей не відвідують спортивні секції (до 24 лютого 2022 р. цей показник становив 37%) [24].

Як видно, війна вже принесла велику шкоду фізичному вихованню та дитячому спорту. Причинами, що заважають відвідувати секції, окрім негативного впливу війни залишається відсутність вільного часу та велике навантаження у школі (35,3%), відсутність мотивації або бажання (27,4%), а також відсутність спортивних секцій і гуртків поряд або взагалі (23,9%).

У той же час на думку батьків, чії діти не відвідували до 24 лютого 2022 р. спортивні секції, основними перешкодами для занять були: відсутність спортивних секцій і гуртків поряд або взагалі (33,7%), відсутність вільного часу та велике навантаження у школі (23,5%), відсутність мотивації або бажання (20,2%). В нинішніх умовах дефіцит коштів для відвідування секцій є важливою причиною майже для кожного п'ятого представника батьків (19,7%), до 24 лютого 2022 р. ця причина була актуальна не більш як для 9,0% респондентів [19, сс. 29-30].

Серед дітей та молоді виділяються найбільш популярні види спорту: волейбол, баскетбол, футбол, регбі, гандбол (39,1%, до війни 37,1%), танці та хореографія (16,6%, до війни 22,4%), бойові мистецтва (15,9%, до війни 20,3%). Батьки так само вибрали ці три види спорту (відповідно: після початку війни 31,2%, до війни 28,4%; після початку війни 23,4%, до війни 25,7%; після початку війни 20,6%, до війни 25,0%)[19, с.30].

Учні, які зараз не відвідують заняття з «Фізичної культури», роблять це тому, що заняття проводяться онлайн (58,9%), майже 13,0% опитаних заявляють, що в їхньому ЗСО заняття з фізкультури відсутні [19, с.33].

Вчителі фізкультури і батьки, основною причиною вважають те, що заняття проводяться онлайн (учителі 33,8%). Кожен п'ятий вчитель вважає, що причини невідвідування занять в стані здоров'я дітей та молоді. А саме часті хвороби не дозволяють дітям відвідувати заняття (22,1%). Значним є відсоток і тих, хто не зміг відповісти на запитання (34,6%) [19, с. 35].

Помічено, що суттєвих змін у видах позашкільної фізичної активності у зв'язку з початком повномасштабної війни не відбулося. Серед дітей та молоді, які зараз займаються поза відвідуванням спортивних секцій та гуртків хоча б раз на тиждень, фізичною активністю чи активними розвагами, понад половина катаються на велосипеді (51,1%, до війни цей показник становив 60,2%), кожен третій робить ранкові (вечірні) вправи (43,1%; до війни 41,6%), бігає (39,3%, до війни 31,5%), грає із м'ячем (37,7%; до війни 37,8%) та в активні ігри з друзями (30,3%, до війни 29,5%). Думки батьків співпадають в одному: найпопулярнішим видом фізичної активності та активних розваг є їзда на велосипеді (68,0%) [19, с. 37].

Міжнародні інституції, як і державні установи України, увесь цей час ведуть облік матеріальних і нематеріальних втрат від війни [5, 8, 25].

А ось декілька прикладів ударів власне по дитячо-юнацькому спорту.

У Запорізькій області, яка є зоною бойових дій, зареєстровані загалом 62 ДЮСШ, але у штатному режимі за місцем реєстрації працюють 34. Призупинили свою діяльність 20 ДЮСШ, пошкодження зазнали 12 спортивних споруд, які знаходяться в зоні активних бойових дій [6].

У ніч на 17 жовтня 2023 р. війська РФ атакували Одесу та знищили будівлю ДЮСШ № 13, а також човни, на яких тренувалися і змагались діти. У школі навчалися 150 дітей віком від 6 до 18 років. Звісно, останнім часом занять з виходом в акваторію моря не було, працювали на виїздах в інших локаціях України та поза її межами. Але в Одесі, була основна методична база школи, де збиралися інструктори і фахівці з парусного спорту та розробляли плани на майбутнє. Зараз школа зруйнована, знищена не лише будівля школи, але й човни, яхти та катери зазнали ушкоджень. Спеціалісти визначають, чи можна будівлю відновити. Але кожен човен вартує від 3 до 15 тис. євро, ці гроші виділяли батьки, спонсори та Одеська міська рада [6].

І в цей час вихованка комплексної ДЮСШ № 13 м. Одеси Аліна Шаповалова здобула перемогу на юніорському чемпіонаті Європи 2024 р. з вітрильного спорту у класі ILCA 6. Чемпіонат проходив з 27 липня до 3 серпня в м. Бангор (Північна Ірландія). Це велике досягнення, багато років в українських вітрильників не було нагород. Вихованці ДЮСШ виборювали перемоги й у чемпіонатах України, перемагали у міжнародних турнірах [14].

Дергачівська дитячо-юнацька кінно-спортивна школа, що на Харківщині, була знищена під час нічних ракетних ударів армії Росії. Про це 30 травня 2024 р. повідомив керівник Дергачівської громади. За його словами, вночі окупанти завдали ракетних ударів по базі біотехнологічного університету, де розташовувалася дитяча кінно-спортивна школа. Будівля була зруйнована до фундаменту, а те, що вціліло, вигоріло внаслідок пожежі. Раніше заклад уже зазнавав ударів росіян, після чого коней вимушено евакуювали до Прилуцької громади на Чернігівщині. Це була єдина кінно-спортивна школа в Харківській області, яка не приватна, де безкоштовно займалися діти, де навчали майбутніх майстрів спорту [9].

Враховуючи значення занять дітей та юнацтва спортом, знайдено рішення про прийняття шести ДЮСШ у спільну власність територіальних громад Харківської області. Адже проблеми з фінансуванням спортивних шкіл можуть призвести до катастрофічних наслідків (втрати шкіл). Під час війни діти потребують особливої уваги та підтримки. Потрібно повернути тренерів і спортсменів, яких російська агресія розкидала по всій Україні та світу, і навіть у цих тяжких умовах зберегти наявні спортивні здобутки та напрацювання спорту Харківщини. Ці шість ДЮСШ були провідними у фізкультурно-спортивному товаристві області, всі вони мають спортивні надбання у міжнародних змаганнях, а також розвивають масовий спорт [22].

Однак дитячо-юнацький спорт України демонструє свою незламність.

У вересні 2023 р. у м. Каневі на міському стадіоні був проведений міжобласний дитячо-юнацький турнір з футболу серед юнаків 2012-2013 років народження, пам'яті захисників України. Організатором турніру виступив ГО «Футбольний клуб «Родень», за підтримки відділу у справах сім'ї, молоді та спорту, відділу культури та ДЮСШ відділу освіти. Взяти участь б команд: «ДЮСШ» м. Канів, «ДЮСШ» м. Яготин (Київська область), «СДЮСШОР-Чайка» м. Черкаси, «ДЮСШ» СМТ Чорнобай, «ЛНЗ-Лебедин» ДЮСШ (Шполянської ОТГ) та «ДЮСШ» м. Миронівка (Київська область). На заході учасники мали змогу залишити свої підписи на прапорі України, а на закритті стяг було вручено побратимам захисника Олександра Миндри, який загинув захищаючи Батьківщину. Переконали, що турнір матиме продовження та збільшить свої масштаби у наступні роки», відмітив начальник відділу у справах сім'ї, молоді та спорту [11].

У березні 2024 р. у Луцьку відбувся дитячо-юнацький чемпіонат України з кіокушинкай карате. У змаганнях взяли участь 250 спортсменів з 8 різних областей. «На жаль багато дітей повийжджало у зв'язку з війною, але в цих умовах ми продовжуємо тренуватися, підтримуємо спортсменів. Перемога не сильно важлива, коли молодь переборює свої страхи на татами. А медалі зараз це другорядне», пояснив тренер з Кропивницького [20].

Футбольний клуб та громадська організація «Спарта Берегове» протягом 23–29 березня 2024 р. організували в Берегівській територіальній громаді національний молодіжний турнір з футболу. Учасниками першого Кубка Незламності, так названо турнір, були команди з різних куточків України і змагалися у кількох вікових категоріях. По завершенню

поєдинків 9-10-річних та 10-11-річних гравців 26 березня у селі Яноші на стадіоні імені Юрія Барни на церемонії нагородження дітей вітав Фюлеп Барна, дипломат консульства Угорщини в Берегові, яке підтримало проведення турніру 45 тисячами гривень. Дипломат зазначив, що Угорщина вже долучилася до кількох проектів з відновлення в Україні. Зокрема, до будівництва дитячого садочка в м. Буча та інших установ. Дипломат привітав учасників Кубка Незламності та побажав подальших успіхів у спорті [12].

Важливо, що незважаючи на бойові, Кабінет Міністрів України вже готує плани повоєнної розбудови країни. Так, вже 4 липня 2022 р. під час Міжнародної конференції в м. Лугано (Швейцарія) Прем'єр-міністр України презентував План відновлення України, який містить окремий розділ щодо повоєнного відновлення сфери освіти й науки. У т. ч. це забезпечення доступу дітей до якісної позашкільної освіти відповідно до стандартів країн з кращими міжнародними практиками [16, 17].

Зазнали також втрат і заходи, в яких приймають участь представники спортивного резерву та збірних команд України. Було помітно скорочено кількість національних першостей, а також навчально-тренувальних зборів. І все ж в цих умовах кращі атлети успішно виступають на міжнародних змаганнях. Вони гідно представляли Україну на XXXIII літніх Олімпійських іграх у Парижі-2024, завоювавши 3 золоті, 5 срібних і 4 бронзові медалі.

У Проекті Плану відновлення України, а саме Матеріалах робочої групи «Молодь та спорт», так визначені завдання на січень 2026 р.- грудень 2032 р.: «Комплексно відновлено та оснащене не менше, ніж 50% пошкоджених та зруйнованих об'єктів спортивної інфраструктури, відновлено та оснащене, розбудовано та модернізовано не менше чотирьох баз олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки» [17, с. 45].

У рамках реалізації програм Президента України «25 спортивних магнітів» і «Реконструкція 18 спортивних інтернатів та 100 ДЮСШ» з урахуванням вимог щодо безбар'єрності і доступності осіб з інвалідністю та інших мало мобільних груп населення до кожного окремого об'єкта визначено наступне. «Відновлено та оснащене не менше 50% пошкоджених та зруйнованих об'єктів-магнітів, спортивних інтернатів та ДЮСШ; відновлено реалізацію програм Президента України «25 спортивних магнітів», а також «Реконструкція 18 спортивних інтернатів та 100 ДЮСШ». Побудовано не менше п'яти нових об'єктів-«магнітів»» [17, с. 46].

Висновки. Огляд та вивчення змісту існуючих літературних джерел засвідчив, що тема особливостей діяльності ДЮСШ у період війни Росії проти України на даний час є недостатньо вивченою. Про це свідчить вкрай обмежена кількість досліджень і публікацій науковців. Інформаційними джерелами у цій темі допоки являються переважно офіційні матеріали, а також інформація з міст України, яка розміщена у мережі Інтернет.

З початком військової агресії з боку Російської Федерації сфера фізичної культури і спорту зазнала значних втрат, які обмежили можливості юним громадянам України займатися обраними видами рухової активності та спортом, спричинили порушення в навчально-тренувальному процесі.

Серед чинників, які негативно впливають на стан фізичного здоров'я дітей та молоді після початку повномасштабної війни є: малорухомиий спосіб життя через постійні тривоги; обмежений або взагалі відсутній доступ до спортивної інфраструктури; відсутність безпеки, загроза обстрілів, постійні повітряні тривоги; відсутність педагогічного контролю над виконанням вправ і уявна присутність на уроках з «Фізичної культури» у формі онлайн.

Рівень залученості дітей та молоді до занять фізичною культурою і спортом з початком війни знизився: відвідуваність спортивних секцій і гуртків вдвічі (за оцінками дітей і молоді від 63,0% до 33,4%; за оцінкою батьків від 63,8% до 37,5%). Відвідуваність уроків фізкультури впала майже на третину (діти та молодь з 85,0% до 54,0%; батьки з 86,1% до 52,5%).

Серед основних причин, які заважають дітям та молоді відвідувати спортивні секції та гуртки, окрім військової дій, як до початку війни так і зараз є відсутність вільного часу та значне навантаження у школі, яке не зменшилось, відсутність зрозумілої дитині мотивації або бажання до занять, відсутність спортивних секцій, гуртків поряд або в населеному пункті. Звісно, після початку повномасштабної війни також додалися негативні причини, які безпосередньо пов'язані з війною (бомбардування, повітряні тривоги, загроза життю і здоров'ю дітей та молоді).

Перспективи подальших досліджень визначає потреба ґрунтовно вивчити та узагальнити кадрові втрати і матеріальні збитки для фізичного виховання і дитячо-юнацького спорту за період війни Росії проти України.

Література

1. Армія має бути в пріоритеті, але й про спорт забувати не слід. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/11/20/257797/> (дата звернення 04.08.2024).
2. Беленюк Ж.В. Механізми публічного управління у сфері фізичної культури та спорту в умовах повоєнної відбудови України : дис. д-ра філос. : 281 «Публічне управління та адміністрування». Київ, 2023. 208 с.
3. Беленюк Ж.В. Сучасний стан сфери фізичного виховання та спорту України в умовах військової агресії росії. *Публічне урядування*. 2023. № 1 (34). С. 100-104. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1\(34\)-12](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1(34)-12).
4. Бондарець Є.М. Вплив війни на розвиток українського спорту. Матеріали XIII Міжнародної науково-технічної конференції аспірантів та молодих вчених «Наукова весна» 2023. С. 295-296.
5. Вплив війни на молодь в Україні. Київ, 2023. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/2023/Socdoslidjenja/%D0%92%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%8C%D0%B2%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%0D1%97%D0%BD%D1%96.2023.pdf (дата звернення 04.08.2024).
6. 12 дитячо-юнацьких спортивних шкіл пошкоджено внаслідок бойових дій. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/66803/12-dityacho-junatskih-sportivnih-shkil-poskodzheno-vnaslidok-boyovih-diy.html> (дата звернення 03.08.2024).

7. Деякі питання діяльності закладів фізичної культури і спорту в умовах введення воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану в Україні. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2022 р. № 929. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-diialnosti-zakladiv-fiz-a929?fbclid=IwAR2DAFHoOKRzx9ikXICeMOXx8s-poLiZjDjrFj2FnmgCul1ZqJqYaA6VijQ> (дата звернення 02.08.2024)
8. Дослідження ініціатив у сфері повоєнного відновлення. Червень 2023 року. 208 с. URL: https://ucipr.org.ua/images/files/1832/1832_file.pdf (дата звернення 04.08.2024).
9. Зруйновано до фундаменту: наслідки ракетного удару 30 травня по дитячій кінно-спортивній школі на Харківщині. URL: <https://suspilne.media/kharkiv/757381-zrujnovano-do-fundamentu-naslidki-raketnogo-udaru-30-travna-po-ditacij-kinno-sportivnij-skoli-na-harkivsini/> (дата звернення 03.08.2024).
10. Миронюк І., Слабкий Г., Білак-Лук'ячук В. Характеристика впливу війни з РФ на громадське здоров'я в Україні. 77 Підсумкова наукова конференція професорсько-викладацького складу факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет»: зб. матеріалів. (Ужгород, 27-28 лютого 2023 року). Ужгород, 2023. С. 7-9.
11. Міжобласний дитячо-юнацький турнір з футболу пам'яті захисників України відбувся у Каневі. URL: http://kanos.com.ua/mizhoblasnyj-dytyacho-yunatskyj-turnir-z-futbolu-pamyati-zahysnykiv-ukrajiny-vidbuvsya-u-kanevi-foto/#google_vignette (дата звернення 02.08.2024).
12. На Берегівщині відбувся всеукраїнський молодіжний турнір з футболу. URL: <https://sport.karpat.in.ua/?p=13853&lang=uk> (дата звернення 03.08.2024).
13. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Learning-losses_Ukraine.pdf (дата звернення 03.08.2024).
14. Одеська спортсменка - чемпіонка Європи з вітрильного спорту. URL: <https://omr.gov.ua/ua/news/238638> (дата звернення 12.08.2024).
15. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Київ: 2022. 358 с.
16. План відновлення. Освіта і наука (проект станом на 03.08.2022). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2022/08/19/HO.projekt.Planu.vidnovl.Osv.i.nauky-19.08.2022.pdf> (дата звернення 04.08.2024).
17. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Молодь та спорт». URL: https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62c857ebc6f13b64170ae939_%D0%9C%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%8C%20%D1%82%D0%B0%20%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82.pdf (дата звернення 04.08.2024).
18. Про організацію освітнього процесу. Лист МОН України № 1/3371-22 від 06 березня 2022 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86062/ (дата звернення 04.08.2024).
19. Рівень залученості дітей та молоді до рухової і фізичної активності та вплив спорту на фізичне і ментальне здоров'я: Звіт за результатами дослідження. Київ, 2023. 60 с. URL: https://dismp.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit_ruhova-aktivnist.pdf (дата звернення 06.08.2024).
20. У дитячо-юнацькому чемпіонаті України з кіокушинкай карате у Луцьку взяли участь 250 спортсменів. URL: https://www.volynpost.com/news/237405-u-dytyacho-yunackomu-chempionati-ukrainy-z-kiokushynkaj-karate-u-lucku-vzialy-uchast-250-sportsmeniv/#google_vignette (дата звернення 02.08.2024).
21. Україна: тяжкі наслідки війни для закладів освіти та майбутнього дітей. URL: <https://www.hrw.org/uk/news/2023/11/08/ukraine-wars-toll-schools-childrens-future> (дата звернення 03.08.2024).
22. Шість дитячо-юнацьких спортивних шкіл перейдуть у власність громад Харківщини. URL: https://www.slk.kh.ua/news/vlada/sist-ditaco-unackih-sportivnih-skil-perejdu-u-vlasnist-gromad-harkivsini.html#google_vignette (дата звернення 03.08.2024).
23. Що таке освітні втрати? URL: <https://school118.kr.ua/%D1%89%D0%BE-%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%B5-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96-%D0%B2%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8/>

References

1. Armiia maie buty v priorityeti, ale y pro sport zabuvaty ne slid. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/11/20/257797/>. [in Ukrainian].
2. Beleniuk Zh.V. (2023). Mekhanizmy publicnogo upravlinnia u sferi fizychnoi kultury ta sportu v umovakh povoiennoi vidbudovy Ukrainy: dys. d-ra filosof.: 281 «Publichne upravlinnia ta administruvannia». Kyiv, 208 s. [in Ukrainian].
3. Beleniuk Zh.V. (2023). Suchasnyy stan sfery fizychnoho vykhovannia ta sportu Ukrainy v umovakh viyskovoï ahresii rosii. Publichne uriaduvannia. № 1 (34). S. 100-104. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1\(34\)-12](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1(34)-12) [in Ukrainian].
4. Bondarets Ye.M. (2023). Vplyv viiny na rozvytok ukrainskoho sportu. Materialy XIII Mizhnarodnoi nauково-tekhничnoi konferentsii aspirantiv ta molodykh vchenykh «Naukova vesna» 2023. S. 295-296. [in Ukrainian].
5. Vplyv viiny na molod v Ukraini. Kyiv, 2023. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/2023/Socdoslidjenja/%D0%92%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%8C%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.2023.pdf [in Ukrainian].
6. 12 dytiacho-yunatskykh sportyvnykh shkil poshkodzheno vnaslidok boiovykh dii. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/66803/12-dityacho-junatskih-sportivnih-shkil-poshkodzheno-vnaslidok-boiovih-diy.html>. [in Ukrainian].
7. Deiaki pytannia diialnosti zakladiv fizychnoi kultury i sportu v umovakh vvedennia voiennoho stanu, nadzvychainoi sytuatsii abo nadzvychainoho stanu v Ukraini. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19 serpnia 2022 r. № 929. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-diialnosti-zakladiv-fiz-a929?fbclid=IwAR2DAFHoOKRzx9ikXICeMOXx8s-poLiZjDjrFj2FnmgCul1ZqJqYaA6VijQ>. [in Ukrainian].

8. Doslidzhennia initsiatyv u sferi povoiennoho vidnovlennia. Cherven 2023 roku. 208 s. URL: https://ucipr.org.ua/images/files/1832/1832_file.pdf [in Ukrainian].
9. Zruinovano do fundamentu: naslidky raketnogo udaru 30 travnia po dytiachii kinno-sportyvni shkoli na Kharkivshchyni. URL: <https://suspilne.media/kharkiv/757381-zrujnovano-do-fundamentu-naslidki-raketnogo-udaru-30-travna-po-ditacij-kinno-sportivnij-skoli-na-harkivsini/>. [in Ukrainian].
10. Myroniuk I., Slabkyi H., Bilak-Lukianchuk V. (2023). Kharakterystyka vplyvu viiny z RF na hromadske zdorovia v Ukraini. 77 Pidsumkova naukova konferentsiia profesorsko-vykladatskoho skladu fakultetu zdorovia ta fizychnoho vykhovannia DVNZ «Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet» : zb. materialiv. (Uzhhorod, 27-28 liutoho 2023 roku). Uzhhorod. S. 7-9. [in Ukrainian].
11. Mizhoblasnyi dytiachyo-yunatskyi turnir z futbolu pamiati zakhysnykiv Ukrainy vidbuvsia u Kanevi. URL: http://kanos.com.ua/mizhoblasnyj-dytyachyo-yunatskyj-turnir-z-futbolu-pamyati-zahysnykiv-ukrajiny-vidbuvsya-u-kanevi-foto/#google_vignette. [in Ukrainian].
12. Na Berehivshchyni vidbuvsia vseukrainskyi molodizhnyi turnir z futbolu. URL: <https://sport.karpat.in.ua/?p=13853&lang=uk> [in Ukrainian].
13. Navchalni vtraty: sutnist, prychny, naslidky ta shliakhy podolannia. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Learning-losses_Ukraine.pdf. [in Ukrainian].
14. Odeska sportsmenka - chempionka Yevropy z vitrylnoho sportu. URL: <https://omr.gov.ua/ua/news/238638>. [in Ukrainian].
15. Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Informatsiino-analitychnyi zbirnyk. Kyiv : 2022. 358 s. [in Ukrainian].
16. Plan vidnovlennia. Osvita i nauka (proekt stanom na 03.08.2022). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennia/2022/08/19/HO.projekt.Planu.vidnovl.Osv.i.nauky-19.08.2022.pdf>. [in Ukrainian].
17. Proekt Planu vidnovlennia Ukrainy. Materialy robochoi hrupy «Molod ta sport». URL: https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62c857ebc6f13b64170ae939_%D0%9C%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%8C%20%D1%82%D0%B0%20%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82.pdf [in Ukrainian].
18. Pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu. Lyst MON Ukrainy № 1/3371-22 vid 06 bereznia 2022 roku. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86062/ [in Ukrainian].
19. Riven zaluchenosti ditei ta molodi do rukhovoi i fizychnoi aktyvnosti ta vplyv sportu na fizyчне i mentalne zdorovia: Zvit za rezultatamy doslidzhennia. Kyiv, 2023. 60 s. URL: https://dismp.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit_ruhova-aktivnist.pdf [in Ukrainian].
20. U dytiachyo-yunatskomu chempionati Ukrainy z kiokushynkai karate u Lutsku vzialy uchast 250 sportsmeniv. URL: https://www.volynpost.com/news/237405-u-dytiachyo-yunackomu-chempionati-ukrainy-z-kiokushynkaj-karate-u-lucku-vzialy-uchast-250-sportsmeniv#google_vignette. [in Ukrainian].
21. Ukraina: tiazhki naslidky viiny dlia zakladiv osvity ta maibutnoho ditei. URL: <https://www.hrw.org/uk/news/2023/11/08/ukraine-wars-toll-schools-childrens-future> [in Ukrainian].
22. Shist dytiachyo-yunatskykh sportyvnykh shkil pereidut u vlasnist hromad Kharkivshchyny. URL: https://www.slk.kh.ua/news/vlada/sist-ditaco-unackih-sportivnih-skil-pereidut-u-vlasnist-gromad-harkivsini.html#google_vignette [in Ukrainian].
23. Shcho take osvitni vtraty? URL: <https://school118.kr.ua/%D1%89%D0%BE-%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%B5-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96-%D0%B2%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8/>. [in Ukrainian].
24. Yak zminyvsia stan zdorov'ia ditei za chas viiny: rezultaty pershoho velykoho doslidzhennia shchodo fizkultury ta sportu. URL: <https://rubryka.com/2023/09/07/yak-zminyvsia-stand-zdorov-ya-ditej-za-chas-vijny-rezultaty-pershogo-velykogo-doslidzhennia-shchodo-fizkultury-ta-sportu>. [in Ukrainian].
25. Ukraine rapid damage and needs assessment (RDNA3). February 2022 – december 2023. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf?fbclid=IwAR10el6fARLL7kJVoeJt1QRVMHmFtFVZtDDnHROJsnlc8BOH3W91V4SniAo> [in English].